

VI/465/2019

Lehóczkiné Tímár Irén elnök

Gyomaendrődi Helyi Értéktár Bizottság

Gyomaendrőd Város Önkormányzata

5500 Gyomaendrőd, Selyem út 124.

Gyomaendrődi Közös Önkormányzati Hivatal	
Érkeztetési azonosító: Gyeonkphiv-	
2019 MÁJ 29.	
IKTATÓSZÁM: VI/465-20	ELŐZÁRÓ:
MELLÉKLET:	ELŐADÓ: Allez

Tisztelt Lehóczkiné Tímár Irén elnök asszony!

Szervezetünk betervezte a Tisztelt Bizottság elé az „Endrődi cigányzenész hagyományok és emlékhely” felvételét a Gyomaendrődi Helyi Értékek közé, melyhez hiánypótlásként részletes indoklást készítettünk.

Indoklás a Gyomaendrődi Helyi Értéktárba való felvételhez

Gyomaendrőd nemzetiségei közül a roma lakosság a legjelentősebb számú, a 2011-es népszámlálási adatok szerint a város lakosságának 4.5 %-a. A gyoma és endrődi cigányság jól elkülöníthető egymástól, nem jellemző a keveredés. Hagyományaik, jellegzetes foglalkozásaik is változók.

Az endrődi cigányság, az úgynevezett **magyarcigányok** (kárpáti cigányok, muzsikus cigányok; cigányul: romungrók) csoportjához tartozik. Meghatározó tömegeik valószínűleg a történelmi Magyarország területén a tizenötödik századtól megjelenő betelepülők leszármazottjai. A romungró közösség – miként magyarcigányt jelentő – elnevezése is mutatja, a magyar nyelvterületen, a magyarsággal való hosszas együttélés során, mintegy ennek eredményeként alakult ki.

Az endrődi cigányság hagyományos foglalkozásai a vályogvetés, libatépés, birkanyírás voltak. Emellett a muzsikálással is foglalkozott néhány család. A muzsikálás tudománya apáról fiúra öröklődött, sokszor apa-fia, nagybácsi, sógor játszott egy zenekarban. A 20. század első felében már neves cigánybandák működtek Endrődön. Számuk ebben az időszakban elérte a 10-et. A Dógi, Rác, Rostás, Puj, Rafael családokban dinasztikus formában öröklődött a zenei hagyomány. Repertoárjuk gerincét a magyar nóta képezte, csak kisebb számban játszottak archaikus roma zenét. Főleg virrasztókban csendültek fel a régies dallamok.

Híres endrődi cigányprímásról Farkasinszky Imréről Márton Gábor tanár, helytörténész írt színes életrajzot, mely könyv formában 1987-ben jelent meg. A leghíresebb endrődi banda tagjai voltak: Farkas József terc-prímás, Dógi Gusztó kontrás, Jovi Elemér brácsás, Dógi Zoltán bőgős, Farkasinszky János cimbalmos, Farkasinszky Imre prímás, id. Farkasinszky Imre klarinétos, Farkasinszky Gyula csellós és Dógi Béla segéd-prímás.

Sajnos a második világháború után a cigányzenét a feltörekvő kommunista propaganda az urak zenéjének titulálta és gyakran lehetetlenítette el a cigánybandák működését. A kávéházakban és vendéglőkben játszó cigányzenekarok felbomlottak az 1950-60-as években. A legtovább a Domszögön működött zenekar, mely az 1980-as években fejezte be hivatásos munkáját. Legtovább Botos János cigányzenekara működött a prímás haláláig. Néhány éve a cigányzenekar újjá szerveződött Puj Ferenc, Dógi Csaba, Rostás József és Lakatos Béla

tagokkal. Városi rendezvényeken, bálokban láthatjuk – sajnos csak ritkán-a hagyományos hangszerelésű cigányzenekart.

A helyi cigányzenészek emlékét őrzi a Kossuth téren felállított emlékmű, melynél minden év november 1-én megemlékezünk az elhunyt endrődi cigányzenészekről. Az emlékmű fontos szerepet tölt be az emlékezet megtartásában, s mintegy szimbolikus emlékhely hirdeti a cigányzenész hagyományok jelentőségét.

Tisztelettel kérjük „Az endrődi cigányzenész hagyományok és emlékhely” felvételét a Gyomaendrődi Helyi Értéktárba.

Gyomaendrőd, 2019. 05. 27.

Tisztelettel:

Szécsi Zsolt elnök

Gyomaendrődi Roma Polgárjogi Szövetség

Fotódokumentáció:

Fotó: Karl Keller 1966

Forrás: <https://www.gyomaendrod.com/cikkek/megemlekezés-az-éndrodi-ciganyzeneszekrol-9046>

Forrás: <https://www.gyomaendrod.com/cikkek/megemlekezés-az-éndrodi-ciganyzeneszekrol-9046>

Forrás: <https://www.beol.hu/bekes/kultura-bekes/alig-maradtak-ciganyzeneszek-462627/>

<http://www.varosunkujzag.hu/archivum/2016/2016februar.pdf>

